

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum

14 september 2022

Ons kenmerk

Cft 202200111

Pagina

1/11

Onderwerp

Advies bij de ontwerpbegrotingswijziging en najaarsnota 2022

Uw kenmerk

Bijlage

-

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Geachte mevrouw Maduro,

Op 30 augustus ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de Najaarsnota 2022 (NJN) en op 31 augustus de ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de begroting 2022 (OBW).¹ Op basis van artikel 10 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) ontvangt u hierbij het advies van het CAft bij de OBW. Het CAft gaat ervan uit dat u, conform artikel 10 lid 2 van de LAft, de OBW vergezeld laat gaan van het onderhavige advies, inclusief een toelichting op de wijze waarop rekening is gehouden met dit advies.

Op 10 mei 2022 adviseerde het CAft bij de vastgestelde begroting 2022 (begroting) en deed hierbij dertien aanbevelingen gericht op het maximaal beperken van het tekort in 2022.² Op basis van het doorlopen hoor- en wederhoortraject constateerde het CAft dat Aruba slechts één van de dertien aanbevelingen in voldoende mate heeft opgevolgd.³ Hierdoor loopt het tekort van Aruba, en daarmee de schuld, in 2022 onnodig verder op en wordt het realiseren van een overschot van 1 procent van het bbp in 2023 steeds moeilijker te realiseren. Gelet op de oplopende rente zal een hoger financieringstekort de reeds zeer hoge rentelasten van Aruba verder doen stijgen. Het CAft achtte, overigens nog steeds, aanvullende maatregelen noodzakelijk om te komen tot duurzame overheidsfinanciën en heeft derhalve op grond van artikel 12 lid 1 van de LAft de Rijksministerraad (RMR) bericht met daarbij een gemotiveerd advies tot het geven van een aanwijzing aan de ministerraad van Aruba. Conform artikel 12 lid 3 van de LAft heeft het CAft de Staten van Aruba hierover bericht.⁴

¹ Aruba, Najaarsnota 2022: behorende bij de begrotingswijzigingsvoorstellen aangaande dienstjaar 2022, d.d. 30 augustus 2022.

² Cft, kenmerk 202200037, Advies bij de vastgestelde begroting 2022, d.d. 10 mei 2022.

³ Cft, kenmerk 202200067, Bericht op grond van artikel 11 lid 5 van de LAft, d.d. 10 juni 2022.

⁴ Cft, kenmerk 202200081, Bericht op basis van artikel 12 lid 3 van de LAft, d.d. 14 juli 2022.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de beoordeling van de OBW wordt gevormd door de LAft en het protocol Aruba-Nederland van 22 november 2018 (protocol).⁵ De looptijd van het protocol is op 20 januari 2022 met twee jaar verlengd tot 31 december 2023 of zo veel eerder wanneer de Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft) in werking treedt.⁶ Vanwege de coronacrisis heeft de RMR aan Aruba, op diens verzoek,⁷ toestemming verleend om, op basis van artikel 23 lid 1 van de LAft, voor 2022 af te wijken van de centrale begrotingsnorm van artikel 14 lid 2 van de LAft.⁸ Het maximaal toegestane financieringstekort over het jaar 2022 mag zo groot zijn als de in 2022 toe te kennen liquiditeitssteun, vermeerderd met eventuele binnenlands of buitenlands (beide na instemming van de RMR) aan te trekken liquiditeiten ter dekking van het financieringstekort, en vermeerderd met het beginsaldo minus het eindsaldo van de liquide middelen van het jaar.⁹ De verschillen tussen de kasbenadering en een baten-lasten-benadering dienen hierbij nog wel te worden betrokken in de vierde uitvoeringsrapportage (UR) 2022.

Oordeel

De OBW toont een financieringstekort van de collectieve sector van AWG 155 miljoen, hetgeen gelijk is aan 2,6 procent van het bruto binnenlands product (bbp).¹⁰ Met de OBW wordt het financieringstekort van het land voor 2022 met AWG 79 miljoen verlaagd, van AWG 227 miljoen naar AWG 148 miljoen.¹¹ Deze verlaging is echter voornamelijk toe te schrijven aan meevallers in de baten en lasten en aan het afvoeren van de investering in de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Het CAft merkt hierbij op dat meevallers ten tijde van een financieringstekort volledig ten gunste van tekortreductie dienen te komen. Zo wordt gewaarborgd dat het tekort maximaal wordt beperkt en dat de schuld niet onnodig verder oploopt. De beleidsmatige aanpassingen in de OBW hebben echter te weinig een structureel karakter. Enkele begrotingsmutaties in de OBW zouden een structureel karakter moeten hebben, maar daarin wordt in de OBW geen inzicht verschaft.

De nominale economische groeiverwachting voor 2022 is in de OBW geactualiseerd en verhoogd van 7,9 procent naar 8,8 procent.¹² Mede op basis daarvan zijn de belastingbaten met AWG 30 miljoen verhoogd. Op basis van de realisatie tot en met het tweede kwartaal 2022 en het tempo van herstel van de verschillende belastingsoorten is deze meevaller naar oordeel van het CAft echter te behoudend geraamd.

⁵ BZK, protocol Aruba Nederland 2019-2021, getekend 22 november 2018.

⁶ BZK, Briefwisseling tussen de regering van Nederland en de regering van Aruba, houdende een verlenging van het protocol Aruba Nederland 2019-2021 Inkadering van het pad richting solide, transparante en houdbare overheidsfinanciën van Aruba, d.d. 20 januari 2022.

⁷ Aruba, Verzoek instemming Rijkswet Aruba financieel toezicht van 9 november 2020, d.d. 22 oktober 2021.

⁸ BZK, kenmerk 2022-0000072813, Besluitvorming Rijkswet Aruba financieel toezicht van 4 februari 2022 inzake afwijken en begrotingsnormen en afbouw salariskorting en verlenging Protocol Aruba-Nederland, d.d. 17 februari 2022.

⁹ BZK, kenmerk 2022-0000099085, Besluitvorming Rijkswet Aruba financieel toezicht van 25 februari 2022 inzake liquiditeitssteun en voortgang hervormingen Aruba, Curaçao en Sint Maarten, d.d. 9 maart 2022.

¹⁰ De Centrale Bank Aruba, Economic Outlook June 2022, bbp 6.063 (AWG miljoen).

¹¹ Het financieringstekort van de collectieve sector bestaat voor AWG 7 miljoen uit de exploitatiesaldi van de entiteiten behorende tot de collectieve sector.

¹² DEACI, Economic outlook 2021-2021, juni 2022.

Gezien het herstel van met name de belasting additionele voorzieningen PPS-projecten (BAVP), de belasting op bedrijfsomzetten (BBO) en de invoerrechten, verwacht het CAft een verdere oploop van de belastingbaten met AWG 20-40 miljoen. Het CAft adviseert daarom behoedzaam de raming van de belastingbaten verder te verhogen met AWG 20 miljoen. Ook is er een meevaller bij de inning van de overdrachtsbelasting, die in juli al AWG 8 miljoen uitkomt boven het begrote jaarbedrag. De winstbelasting trekt in 2022 tevens sterk aan.

De loonbelasting wordt in de OBW met AWG 7 miljoen naar beneden bijgesteld. Het CAft constateerde ook in zijn eerdere adviezen dat het herstel in de baten uit loonbelasting achterblijft bij economische groei.¹³ Het CAft adviseerde sinds zijn advies bij de ontwerpbegroting 2021 Aruba bij herhaling om de verlaging van de loonbelasting (door het land geschatte jaarlijkse derving van AWG 15 miljoen) te compenseren met een structurele belastingverhoging of lastenverlaging.¹⁴ Aruba trof tot dusver geen compenserende maatregelen voor deze gederfde baten.¹⁵

De belastingbaten uit compliance activiteiten zijn eerder met AWG 20 miljoen neerwaarts bijgesteld, omdat ondersteuning vanuit Nederland voor het verbeteren van de compliance is uitgesteld. Het CAft adviseert Aruba nogmaals zo snel mogelijk tot een behoorlijk niveau van compliance te komen en dit niet afhankelijk te maken van een lopende discussie met Nederland over de wijze van ondersteuning. Het versterken van de compliance is een belangrijke pijler van de maatregelen van thema C (Belastingen) uit het Landspakket. Inmiddels is AWG 3 miljoen aan middelen van Nederland ontvangen ten behoeve van de uitvoering van dit thema C en in de OBW verwerkt. Het CAft gaat ervan uit dat de complianceprogramma's voortvarend worden opgepakt en dat de belastingbaten als gevolg daarvan vanaf het vierde kwartaal jaarlijks AWG 20 miljoen hoger zullen zijn.

De winstuitkeringen van verschillende overheidsentiteiten (waaronder AAA N.V. en Setar N.V.) worden naar boven bijgesteld. Deze extra baten zijn als structureel aangemerkt. Het CAft wijst er echter op dat deze (verwachte) baten conjunctuurgevoelig kunnen zijn en daarmee niet als structurele baten ingeboekt kunnen worden. Het CAft roept Aruba wederom op om voor begrotingsconsolidatie niet te veel te leunen op het verhogen van de (incidentele) baten. In dit verband wordt erop gewezen dat vanuit de landsbegroting jaarlijks substantiële bijdragen gaan naar verschillende overheidsentiteiten zoals Serlimar, Post N.V. en Arubus. Het CAft dringt erop aan dat Aruba een meerjarige strategie ontwikkelt om deze bijdragen terug te brengen. Uit de OBW blijkt geen verdere bijsturing op de knelpunten rondom de heffing en innig bij Serlimar. Het CAft adviseert ook wederom om de knelpunten bij Serlimar op te lossen en de additionele bijdrage aan Serlimar in 2022 van AWG 3 miljoen uit de begroting te halen.

¹³ Cft, kenmerk 202200018, Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2021, d.d. 8 maart 2022.

¹⁴ Cft, kenmerk 202100004, Advies bij de ontwerpbegroting 2021 van Aruba, d.d. 18 januari 2021.

¹⁵ In de OB2023 die aan de Staten is aangeboden wordt onder andere voorgesteld het BBO-tarief met 1 procent te verhogen. Daarnaast wordt ook de toeristenheffing verhoogd.

De personeelslasten worden in de OBW met AWG 7 miljoen neerwaarts bijgesteld naar AWG 426 miljoen. De gedeeltelijke afbouw van de korting op de arbeidsvoorwaarden zorgt voor een plausibele verhoging van de lasten ten opzichte van 2021 met AWG 8 miljoen. De personeelslastennorm voor 2022 is daarmee AWG 426 miljoen. Het CAft constateerde op 29 juni 2022 bij het voorstel van Aruba om de afbouw van de korting te dekken, dat met het gedeeltelijk bevriezen van roll-overs en het aftoppen van de overwerkvergoeding naar verwachting AWG 6 miljoen op de personeelslasten zal worden bespaard.¹⁶ Het CAft merkte op in zijn reactie op de tweede UR 2022, dat de overwerkvergoedingen in de eerste helft van 2022 een stijging vertonen ten opzichte van 2021.¹⁷ Het aftoppen van de overwerkvergoedingen is echter niet opgenomen in de OBW. Aruba heeft eerder aangegeven dat dit leidt tot een extra besparing van tenminste AWG 1 miljoen.¹⁸ Om te kunnen voldoen aan de personeelslastennorm in 2022 adviseert het CAft om de OBW hierop aan te passen en actief te sturen op een daling van de overwerkvergoedingen.¹⁹

In de OBW wordt vanwege verwachte onderbesteding voor AWG 15 miljoen aan lasten voor goederen en diensten verlaagd.²⁰ Daarmee wordt voor 2022 voor een deel invulling gegeven aan de eerdere aanbeveling van het CAft om de lasten voor goederen en diensten structureel te verlagen met AWG 39 miljoen. Met de in de OBW opgenomen bijstelling zijn de begrote lasten echter nog 14 procent hoger dan het gemiddelde lastenniveau in de pre-corona jaren (2015-2019). De voorgestelde bijstelling is daarnaast incidenteel, terwijl het van belang is dat de lasten structureel worden beheerst. Het CAft constateert daarbij dat Aruba jaarlijks een meevaller op de post goederen en diensten realiseert (na begrotingswijzigingen) van gemiddeld 6 procent. Het CAft adviseert dat Aruba, in lijn met deze historische trend, de lasten voor goederen en diensten met ten minste AWG 12 miljoen verder verlaagt in 2022. Vanaf 2023 verwacht het CAft dat de lasten voor goederen en diensten via structurele verlagingen in lijn worden gebracht met het uitgavenniveau in de pre-corona jaren, waarbij rekening gehouden kan worden met een correctie vanwege oplopende inflatie.

Ondanks dat de PPS vergoedingen al jaren fors oplopen, blijken uit de OBW geen bijstellingen voor deze vergoedingen. Eerder adviseerde het CAft, in lijn met een advies van de Algemene Rekenkamer, om de bouw en renovatie van nog lopende PPS-projecten zo snel als mogelijk af te ronden. Tevens dient met een doorlichting van de bestaande contracten te worden gezien welke ruimte er bestaat om de financiële verplichtingen van Aruba te beperken en hoe financiële tegenvallers vanuit deze

¹⁶ Cft, kenmerk 202200073, Uw verzoek om advies inzake voorwaardelijke afbouw salariskortingen, d.d. 29 juni 2022.

¹⁷ Cft, kenmerk 202200104, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2022, d.d. 6 september 2022.

¹⁸ Aruba, MAZ/103, Voorstel intrekken 5 procent korting op bezoldiging ingaande juli 2022, d.d. 14 juni 2022.

¹⁹ Conform de personeelslastennorm in de LAft dienen de lasten voor personeel jaarlijks nominaal te dalen. Dit zou voor 2022 betekenen dat de personeelslasten maximaal AWG 417 mogen bedragen ten opzichte van realisatie 2021 (AWG 418 miljoen). Rekening houdend met de afbouw van de korting op arbeidsvoorwaarden (budgettair effect AWG 9 miljoen) is de personeelslastennorm voor 2022 AWG 426 miljoen.

²⁰ Door een tegenvaller van AWG 2 miljoen als gevolg van hogere bankkosten en een intensivering van AWG 13 miljoen, waarvan het overgrote deel in het kader van het Landspakket, blijft het niveau van de lasten voor goederen en diensten gelijk aan de stand in de begroting (AWG 213 miljoen).

contracten kunnen worden voorkomen. Het CAft adviseert in de OBW toe te lichten wanneer en op welke wijze aan deze aanbeveling uitvoering wordt gegeven.

Met betrekking tot de besparing van AWG 60 miljoen op het budget van de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV) is door Aruba in de tweede UR 2022 aangegeven dat de besparing in 2022 niet volledig wordt gerealiseerd.²¹ De RMR droeg Aruba eerder op om de besparing van AWG 60 miljoen in 2022 volledig te realiseren en eventuele besparingsverliezen door middel van maatregelen binnen het zorgbudget tijdens het lopende begrotingsjaar te compenseren.²² In de NJN wordt voor de AZV, conform de prognose in de tweede UR, een negatief resultaat van AWG 13 miljoen verwacht. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan ontstane besparingsverliezen, Aruba verwacht immers in 2022 AWG 44 miljoen te besparen in plaats van AWG 60 miljoen. Gelet op de gunstige premieontwikkelingen die het economisch herstel weerspiegelen,²³ en de besparingsopdracht van AWG 60 miljoen zal de AZV een overschot moeten realiseren in 2022 in plaats van het tekort. Het CAft adviseert derhalve om de besparing van AWG 60 miljoen volledig te realiseren, en daarmee een landsbijdrage aan de AZV van AWG 13 miljoen te voorkomen. Overigens constateert het CAft dat de uitgekeerde landsbijdrage aan de AZV in 2021 te hoog was, en dat de middelen ter waarde van AWG 24 miljoen in 2022 moeten terugvloeien naar het land.²⁴

Het CAft is van oordeel dat de OBW in onvoldoende mate voldoet aan de normen van de LAft en het protocol en adviseert u om de volgende aanpassingen in de OBW aan te brengen voordat deze wordt aangeboden aan de Staten:

1. Verhoog, in lijn met het tempo van herstel van de belastingbaten en de verwachte economische groei, de raming van de indirecte belastingbaten met ten minste AWG 20 miljoen. Stel daarnaast, op basis van realisatie, de verwachte baten die voortvloeien uit de inning van de overdrachtsbelasting met tenminste AWG 8 miljoen naar boven bij.
2. Verwerk in de OBW een structurele belastingverhoging of lastenverlaging ter compensatie voor de verlaging in 2021 van de loonbelasting met jaarlijks AWG 15 miljoen.
3. Verhoog voor het vierde kwartaal 2022 de belastingbaten vanwege de te realiseren verbetering van de compliance met een jaarlijks bedrag van AWG 20 miljoen.
4. Verlaag, in lijn met de historische trend, de raming van de post goederen en diensten in 2022 verder met ten minste AWG 12 miljoen. Ga voor 2023 na hoe een verdere structurele verlaging is te realiseren.

²¹ Aruba, Uitvoeringsrapportage tweede kwartaal 2022, d.d. 23 augustus 2022.

²² BZK, kenmerk 2022-000099123, Besluitvorming Rijksministerraad 25 februari 2022, d.d. 9 maart 2022.

²³ SVb, kwartaalbericht 2, 2022. De AOW/AWW-premies in het tweede kwartaal 2022 zijn 2 procent hoger dan het tweede kwartaal 2019. De AZV-premie baten zijn in het tweede kwartaal 2022 nagenoeg terug op het niveau 2019.

²⁴ Er is in 2021 AWG 56 miljoen door het land afgedragen aan de AZV (AZV Annual Report 2021) in de vorm van een landsbijdrage. De landsbijdrage wordt gebruikt om het tekort bij de AZV aan te zuiveren. Dit tekort is in 2021 uiteindelijk lager uitgevallen dan geraamd, voornamelijk als gevolg van hogere premiebaten. Uiteindelijk is AWG 33 miljoen nodig geweest om het tekort aan te zuiveren, het restant (AWG 23,5 miljoen) vloeit terug naar het land. Dit zal conform het baten-lasten stelsel het financieringssaldo 2021 verbeteren. De middelen komen in 2022 ten gunste van de kaspositie.

5. Realiseer de volledige besparingen bij de AZV van 60 miljoen voor 2022. Daardoor wordt een eventuele landsbijdrage van AWG 13 miljoen vermeden. Geef daarbij aan welke compenserende maatregelen binnen het zorgbudget worden genomen om de besparingsverliezen, die blijken uit de UR, op te vangen.
6. Verplicht Serlimar om de knelpunten rondom heffing en inning op te lossen en laat de verplichting van het land, om tekorten bij Serlimar aan te vullen, vervallen. Bezie daarnaast hoe de landsbijdragen aan overheidsentiteiten structureel worden beperkt.
7. Voeg aan de OBW de besparing toe door het aftoppen van de overwerkvergoedingen, waarmee wordt gewaarborgd, dat de personeelslasten in 2022 zullen voldoen aan de gestelde norm van AWG 426 miljoen.
8. Licht in de OBW toe hoe wordt omgegaan met de aanbeveling om de bouw en renovatie van nog lopende PPS-projecten zo snel als mogelijk af te ronden en met een doorlichting van de bestaande contracten te bezien welke ruimte er bestaat om de financiële verplichtingen van Aruba te beperken en hoe financiële tegenvallers vanuit deze contracten kunnen worden voorkomen.
9. Presenteer naast de budgettaire effecten in het lopende begrotingsjaar ook de meerjarige doorwerking van mutaties.

Op basis van de OBW constateert het CAft opnieuw dat zijn aanbevelingen bij de begroting zeer beperkt zijn opgevolgd. In de OBW komt het financieringstekort van het land in 2022 uit op AWG 148 miljoen. Het financieringstekort van de collectieve sector is AWG 155 miljoen. Met de voorgestelde mutaties in OBW en de aanbevelingen van het CAft bij dit advies wordt het financieringstekort van het land met AWG 143 miljoen verlaagd ten opzichte van de begroting. Daarmee zal het financieringstekort van het land, bij navolging van de aanbevelingen van het CAft, uitkomen op een tekort van AWG 84 miljoen voor het gehele jaar 2022. Het financieringstekort van de collectieve sector zal in dat geval AWG 75 miljoen bedragen.²⁵ Dit is AWG 80 miljoen lager dan het land in de OBW presenteert. Het CAft adviseert Aruba daarom dringend geen verdere mogelijkheden tot het beperken van het tekort in 2022 onbenut te laten en om de aanbevelingen uit dit advies met een nota van wijziging te verwerken in de ontwerpbegroting 2023 alvorens deze wordt aangeboden aan de Staten.

Toelichting

In tabel 1 zijn de realisatie 2021, de vastgestelde begroting 2022 (begroting), de in de OBW opgenomen mutaties ten opzichte van de begroting, de OBW en de OBW, inclusief de aanbevelingen bij de OBW van het CAft, weergegeven.

Baten

Aruba verhoogt de totale baten in de OBW met AWG 47 miljoen ten opzichte van de begroting. Dit is het resultaat van een opwaartse bijstelling van de belastinggraming vanwege een hogere verwachte economische groei in 2022 (AWG 27 miljoen), ontvangen middelen van Nederland voor de uitvoering van verschillende maatregelen

²⁵ Door de volledige realisatie van de besparingen in de zorg en de gunstige ontwikkeling in de premiebaten zal een tekort bij de de AZV in 2022 (geraamd op AWG 13 miljoen) vermeden kunnen worden. Daarnaast kan door verbetering van de heffing en de inning bij Serlimar een negatief resultaat voorkomen worden.

uit het Landspakket (AWG 4 miljoen), bijstelling van de winstuitkeringen van overheidsentiteiten (AWG 8 miljoen) en een opwaartse bijstelling van de deviezenprovisie (AWG 8 miljoen). De bijstellingen van de baten worden door Aruba in de NJN als beleidsmatig opgevoerd, terwijl deze evident het karakter van een meevaller hebben. Daarnaast zijn enkele meevallers als structureel aangemerkt, ondanks dat deze een sterk incidenteel karakter hebben.

Tabel 1: Overzicht gewone en kapitaaldienst (in miljoenen AWG)²⁶

	4e UR 2021	VB2022	Mutaties	OBW 2022	OBW 2022 (incl. aanbevelin gen CAft)
Baten	1.091	1.273	47	1.320	1367
Directe belastingen	385	464	-5	460	487
Indirecte belastingen	508	545	30	575	595
Overige baten	197	264	21	285	285
Lasten	1.622	1.471	-17	1454	1438
Personeel	418	433	-7	426	426
Goederen en diensten	180	213	0	213	198
Rente	243	253	0	253	253
Subsidies	199	207	-1	206	206
Overdrachten	344	167	2	168	168
Bijdragen &	238	198	-10	188	188
Exploitatieresultaat	-531	-199	64	-135	-71
Kapitaaldienst					
Kapitaalontvangsten	37	40	0	40	40
Kapitaaluitgaven	40	69	-16	53	53
Resultaat	-3	-28	16	-13	-13
Resultaat land	-534	-227	79	-148	-84
Resultaat collectieve sector	-758	-236	81	-155	-75

Bronnen: vierde uitvoeringsrapportage 2021, vastgestelde begroting 2022 en ontwerpbegrotingswijziging 2022

²⁶ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

Aruba heeft zijn belastingraming aangepast op basis van een geactualiseerde groeiraming.²⁷ Dit komt vooral tot uiting in een verhoging van de indirecte belastingbaten (AWG 30 miljoen). De directe belastingen dalen met AWG 5 miljoen. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan een neerwaartse bijstelling van de loonbelasting van AWG 7 miljoen. Het CAft vindt de indirecte belastingbaten te behoudend geraamd en schat dat op basis van het verloop van het herstel van verschillende belastingsoorten een additionele meevaller van tenminste AWG 20 miljoen kan worden verwacht.

In de OBW komt het herstel van de loonbelastingbaten, in tegenstelling tot de premiebaten die al terug zijn op het niveau 2019, niet tot uitdrukking. Het achterblijven van de loonbelastingbaten bij de premiebaten wordt in de OBW niet toegelicht. Het CAft adviseert om deze toelichting aan de OBW toe te voegen en de eerder in 2021 doorgevoerde verlaging van de loonbelasting met AWG 15 miljoen per jaar structureel te compenseren via een belastingverhoging of een verlaging van de lasten.

Op basis van de meest recente realisatiecijfers verwacht het CAft een meevaller van tenminste AWG 8 miljoen bij de overdrachtsbelasting. De hogere realisatie tot en met juli 2022 (140 procent ten opzichte van begroting) wordt onder andere verklaard door een toename in de aankoop van vakantiewoningen door niet-ingezetenen. Desalniettemin is de raming voor 2022 niet aangepast in de OBW. De winstbelasting laat ook een sterk herstel zien.

De overige baten worden in de OBW met AWG 22 miljoen verhoogd. Dit wordt voor het grootste deel verklaard door bijstellingen van de verwachte winstuitkeringen van de overheidsentiteiten AAA N.V. en Setar N.V. (AWG 5 miljoen) en Centrale Bank van Aruba (AWG 3 miljoen). Ook de deviezenpropvisie wordt op basis van realisatiecijfers naar boven bijgesteld (AWG 8 miljoen). Daarnaast worden middelen, die Nederland beschikbaar heeft gesteld voor de uitvoering van verschillende maatregelen in het kader van het Landspakket, opgenomen in de OBW (AWG 4 miljoen).

Lasten

Het CAft heeft meerdere malen aandacht gevraagd voor de noodzaak tot structurele uitgavenbeheersing. Aruba verlaagt in de OBW, ten opzichte van de begroting, de totale lasten in 2022 met AWG 17 miljoen. Deze verlaging wordt echter in de OBW ingevuld met incidentele maatregelen. Dit, terwijl de lastenverhogingen, waaronder de gedeeltelijke afbouw van de korting op arbeidsvoorwaarden, een structureel karakter hebben.

In de OBW wordt voor AWG 13 miljoen aan lasten toegevoegd, in het kader van de uitvoering van het Landspakket dit jaar. Voor eenzelfde bedrag zijn voor dit jaar door Nederland middelen beschikbaar gesteld. Het CAft constateert dat de deze lasten niet nader worden toegelicht, waardoor onduidelijk is waar deze lasten specifiek betrekking op hebben.

²⁷ Cft, kenmerk 202200037, Advies bij de vastgestelde begroting 2022, d.d. 10 mei 2022.

Daarnaast wordt voor een bedrag van AWG 2 miljoen aan extra lasten, die geen onderdeel uitmaken van het Landspakket, toegevoegd.²⁸ Het CAft benadrukt, in het kader van uitgavenbeheersing, het belang van het compenseren van intensiveringen met lastenverlagingen die structureel van aard zijn.

De personeelslasten dalen in de OBW met AWG 7 miljoen ten opzichte van de begroting. Om in 2022 te kunnen voldoen aan de personeelslastennorm moet de in de OBW begrote besparing daadwerkelijk worden gerealiseerd. In de OBW is de eerder aangekondigde besparing op overwerk niet opgenomen. Het is van belang dat Aruba de overwerkvergoedingen verlaagt aangezien deze in het tweede kwartaal 2022 hoger zijn ten opzichte van tweede kwartaal 2021.

In de vastgestelde begroting was een stelpost opgenomen voor de afbouw van de korting op de arbeidsvoorwaarden van medewerkers in de (semi)publieke sector en gesubsidieerde instellingen. In totaal bedroeg deze stelpost AWG 19 miljoen, waarvan AWG 12 miljoen bij personeelslasten en AWG 7 miljoen bij subsidies.²⁹ In de OBW wordt de stelpost van AWG 19 miljoen afgevoerd.

De korting op arbeidsvoorwaarden van medewerkers bij gesubsidieerde instellingen wordt in de OBW gedeeltelijk afgebouwd (AWG 7 miljoen).³⁰ Aruba heeft eerder conform het verzoek van de RMR het CAft bericht over de dekking voor deze afbouw. In zijn reactie op dit voorstel van Aruba concludeerde het CAft dat de hardheid van de voorgestelde dekkingsmaatregelen (verhogen winstuitkeringen AAA N.V. en Setar N.V.) niet getoetst kon worden.³¹ Inmiddels zijn de jaarrekeningen 2021 van deze entiteiten gedeeld met het CAft. Deze voorgestelde dekking beschouwt het CAft als adequaat. Voor het resterende deel van de afbouw van de korting op arbeidsvoorwaarden dient Aruba, conform de RMR-voorwaarde, aanvullende dekking te presenteren.³²

In de begroting werden in verband met de vertraging in de bouw van het Horacio Oduber Hospital (HOH) de lasten voor dit PPP-project met AWG 10 miljoen verhoogd. In de OBW wordt dit met AWG 1 miljoen naar beneden bijgesteld. Het CAft adviseert om de bouw en renovatie van nog lopende PPS-projecten zo snel mogelijk af te ronden, zodat de kosten niet verder oplopen. Daarnaast dient te worden gezien hoe bestaande contracten aangepast kunnen worden, zodat risico's voor het land worden beperkt.

²⁸ Het gaat hier onder andere om het aanschaffen van apparatuur voor verschillende diensten, extra uitgaven ten behoeve van zorgtransport en een intensivering onder het ministerie van Justitie en Sociale Zaken voor het verbeteren van wijken (project veilige bario's).

²⁹ Ten tijde van het opvoeren van de stelposten in de begroting werd door Aruba verondersteld dat de afbouw van de korting op arbeidsvoorwaarden per 1 juni zou plaatsvinden. Het budgettaire effect hiervan werd geschat op AWG 12 miljoen. Uiteindelijk is de korting medio juli 2022 afgebouwd, wat voor 2022 een budgettaire effect heeft van AWG 10 miljoen. Per saldo dalen de personeelslasten hierdoor in de OBW met AWG 2 miljoen ten opzichte van de begroting.

³⁰ Tegelijkertijd wordt de stelpost van AWG 7 miljoen afgevoerd, en daarnaast enkele subsidies verlaagd (AWG 1 miljoen). De lasten voor subsidies dalen hierdoor in de OBW met AWG 1 miljoen ten opzichte van de begroting.

³¹ Cft, kenmerk 202200073, Uw verzoek om advies inzake voorwaardelijke afbouw salariskortingen, d.d. 29 juni 2022.

³² BZK, kenmerk 2022-0000346654, Besluitvorming Rijksministerraad 24 juni 2022 inzake salariskortingen, d.d. 24 juni 2022.

De lasten voor goederen en diensten stijgen in de OBW per saldo met AWG 0,3 miljoen. Er doen zich op verschillende lastensoorten meevallers voor. Hierdoor kunnen de lasten voor goederen en diensten in de OBW met AWG 15 miljoen neerwaarts worden bijgesteld. Tegelijkertijd worden alle lasten in het kader van het Landspakket opgevoerd onder de post goederen en diensten (AWG 13 miljoen).³³. Daarnaast is een tegenvaller in de OBW opgenomen van AWG 2 miljoen, die toe te schrijven is aan hogere bankkosten als gevolg van oplopende inflatie.

Kapitaaldienst

De investering in de RWZI van AWG 16 miljoen wordt in de OBW afgevoerd. Er wordt aangegeven dat WEB N.V. het project overneemt. Het saldo van de kapitaaldienst, en daarmee ook het financieringssaldo van het land, wordt door deze mutatie met AWG 16 miljoen verbeterd. Het CAft constateert dat een eerder als zeer urgent aangemerkte investering wordt afgevoerd, en het project wordt ondergebracht bij een overheidsentiteit. Dit besluit wordt in de OBW niet nader onderbouwd. Het is daarnaast onduidelijk in hoeverre deze oplossing risico's met zich meebrengt voor de landsbegroting.

Schuldpositie

De financieringsbehoefte is in de OBW met AWG 79 miljoen verlaagd van AWG 1.248 miljoen naar AWG 1.169 miljoen. Dit bedrag bestaat uit het begrote financieringstekort van het land van AWG 148 miljoen en de herfinanciering van aflopende leningen van circa AWG 1 miljard. Inmiddels is met Nederland een herfinanciering overeengekomen van de liquiditeitssteunleningen van AWG 916 miljoen tot oktober 2023. De resterende financieringsbehoefte bedraagt hierdoor in de OBW in 2022 AWG 253 miljoen (AWG 148 miljoen voor het begrote financieringstekort van het land en AWG 105 miljoen aan aflopende leningen). Indien de aanbevelingen van het CAft bij de OBW opgevolgd worden, zal de financieringsbehoefte met AWG 63 miljoen verlaagd kunnen worden naar AWG 189 miljoen (AWG 89 miljoen voor het financieringstekort van het land en AWG 105 miljoen aan aflopende leningen). Het CAft merkt hierbij op dat voor AWG 12 miljoen reeds is voorzien in de financieringsbehoefte door de verstrekte liquiditeitssteun vanuit Nederland voor het eerste kwartaal 2022.

Collectieve sector

Het CAft merkt op dat in de berekening van de collectieve sector in de NJN, de AZV een voorlopig resultaat heeft van AWG 13 miljoen negatief. Ook bij Serlimar wordt een negatief resultaat verwacht (AWG 4 miljoen). Het CAft merkt bij de AZV op dat er een overschot verwacht kan worden indien de volledige besparing van AWG 60 miljoen in 2022 wordt gerealiseerd en de premiebaten het gunstige herstel blijven vertonen. Bij Serlimar kan het negatieve resultaat door verbetering van de heffing en inning weggewerkt worden. Het CAft adviseert om bij de vastgestelde BW het voorlopige resultaat van deze entiteiten te actualiseren.

³³ Dit betreft ten opzichte van de begroting enerzijds een overheveling van AWG 8 miljoen van de post bijdragen en afschrijvingen voor het versterken van grenstoezicht, en anderzijds AWG 4 miljoen nieuwe intensiveringen voor diverse programma's van het Landspakket (thema's A en C). Hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld uit Nederland

Kenmerk
Cft 202200111
Blad
11/11

Conform artikel IX van het protocol Aruba-Nederland van 2 mei 2015 dient het land tweejaarlijks, voor 1 april, de collectieve sector voor de daaropvolgende begrotingsjaren vast te stellen. Conform het protocol zou voor 1 april 2020 de collectieve sector voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 moeten zijn vastgesteld. Aruba heeft begin 2022 een voorstel voor de samenstelling van de collectieve sector 2021 en 2022 aangeboden aan de minister van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Dit voorstel is nog in behandeling.

Landspakket

In de NJN is een meerjarig financieel overzicht opgenomen met informatie over de budgettaire gevolgen van enkele maatregelen uit het Landspakket, en de wijze waarop deze gefinancierd worden. Het CAft merkt op dat verschillende maatregelen uit het Landspakket tot uitvoering komen, aangezien in de OBW lasten zijn opgevoerd waarvoor vanuit Nederland middelen zijn toegekend. Het CAft staat in beginsel positief tegenover het uitvoeren van maatregelen om onder andere het financieel beheer te verbeteren en het belastingstelsel en de Belastingdienst effectiever te maken. Daarbij verzoekt het CAft dat de lasten die opgenomen worden in de begroting als onderdeel van het Landspakket ook toereikend worden toegelicht. Deze toelichting ontbreekt in de OBW.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën